

Час і Події. – 17.11.21

Галина Петренко

Як Зеленський будує медіаімперію

В останні дні жовтня Національна рада з питань телебачення і радіомовлення провела перший від початку карантину цифровий конкурс — на отримання телекомпаніями регіональних ліцензій на мовлення. На конкурс було виставлено 43 цифрові місцеві ліцензії в 17 областях України. Зокрема в обласних центрах — Житомирі, Львові, Миколаєві, Одесі та Хмельницькому.

<https://www.chasipodii.net/article/27308/>

На Банковій запустили «Велике медіабудівництво», про яке не поспішають розповідати суспільству. В останні дні жовтня Національна рада з питань телебачення і радіомовлення провела перший від початку карантину цифровий конкурс — на отримання телекомпаніями регіональних ліцензій на мовлення. На конкурс було виставлено 43 цифрові місцеві ліцензії в 17 областях України. Зокрема в обласних центрах — Житомирі, Львові, Миколаєві, Одесі та Хмельницькому.

Найбільше частот — 15 — отримала волинська телерадіокомпанія «Аверс», яку пов'язують із соратником Ігоря Коломойського, народним депутатом від «За майбутнє» Ігорем Палицею. Палиця контролює «За майбутнє» і майже завжди голосує синхронно зі «Слугою народу», виступаючи для неї донором голосів. Очевидно, у команді Володимира Зеленського ці послуги цінують: «Аверс» отримав ліцензії не лише на Волині, а й у Житомирі, Миколаєві, Рівненській та Тернопільській областях. Крім того, компанія здобула ліцензію у Львові, яка не дісталася місцевим мовникам — «Першому західному» та «Міст ТБ».

Така кількість ліцензій ще не робить медіа Ігоря Палиці загальнонаціональним мовником, але вже наближає його до цього статусу. Щоб краще зрозуміти, наскільки виняткові умови створив йому регулятор, варто зазначити, що інші місцеві компанії, які під час цього конкурсу претендували на частоти поза межами «материнських» областей, здебільшого їх не отримували. Так, «33 канал» із Хмельницького (ДП «Дитяче телевізійне агентство») не отримав жодної частоти, хоча претендував на десять. Схожа ситуація з каналами «Ісландія», «Закон ТВ», «Апостроф» і «ПравдаТУТ». Вони заснували місцевих мовників і не отримали жодної частоти — інколи навіть у містах, де не було інших претендентів.

Загалом, попри те, що на конкурс надійшло 130 заявок, частина частот залишилася нерозподіленою. Зокрема так сталося в Одесі. На три місця в мультиплексі подалися чотири компанії: ДП «Дитяче телевізійне агентство», «Ісландія Одеса», «Апостроф Одеса» та ТОВ ТРК «РІО». Місце в цифрі дісталася тільки останній компанії (власники — Михайло Гусев та депутат Южненської міської ради Віталій Кутателадзе). Два місця в мультиплексі лишилися вільними: Нацрада не віддала їх іншим претендентам. І не факт, що тепер Концерну РРТ буде економічно вигідно забезпечувати роботу такого мультиплексу.

Перед початком розгляду конкурсних питань голова Нацради Ольга Герасим'юк окреслила критерії, якими мали послуговуватися члени регулятора під час голосування: орієнтація на суспільно важливий контент і соціальні програми, фінансові можливості для

забезпечення мовлення та відсутність порушень законодавства щодо прозорості медіавласності.

Натомість один із учасників конкурсу, який програв, розповів «Детектору медіа», що організатори конкурсу нібито отримали категоричну настанову згори: або видавати ліцензії лояльним до Банкової мовникам, або не видавати їх нікому. Також він додав, що з ним контактували люди, котрі нібито від імені найвищих осіб у ієрархії президентської вертикалі влади запропонували віддати їм 50% власності компанії в обмін на ліцензію. І коли він запитав їх про мотивацію такої пропозиції, вони начебто відповіли: «А як інакше ми можемо бути впевненими, що ближче до виборів ви не продате свою компанію Віктору Медведчуку?».

Тут варто відступити від основної теми статті та звернути увагу на ще один важливий момент. Крім Ігоря Палиці, цифрову ліцензію у Львові отримало приватне підприємство «НТА — Незалежне телевізійне агентство» львівського політика Дмитра Добродомова та його партнера Андрія Мисика. Андрій Мисик разом з ще одним соратником Добродомова Андрієм Кісерою в грудні 2018 року запустили телеканал UkrLive. А інший представник цього ж середовища Роман Любицький у січні 2019 року запустив телеканал «Перший незалежний». Так, це саме ті мовники, які восени 2021-го придбав народний депутат від «Опозиційної платформи — За життя», голова Комітету Верховної Ради з питань свободи слова Нестор Шуфрич. Придбав, щоб забезпечити прикриття для подальшої роботи колишніх журналістів та медіаменеджерів заблокованих на початку року телеканалів Віктора Медведчука («112 Україна», NewsOne та ZIK).

На відміну від описаних на початку статті цифрових ліцензій, «Перший незалежний» та UkrLive отримали ліцензії супутникові: це значно легше, бо мова про необмежений ресурс. Але дистрибуція таких телеканалів коштує набагато дорожче, бо вони мусять сплачувати чималі суми за входження до кабельних мереж. Перші власники саме так їх і розвивали: вкладали непропорційно багато в побудову дистрибуції і непропорційно мало — в виробництво контенту. Так, наче це був такий собі бронепотяг, який чекав свого часу, стоячи на запасних рейках.

Одразу після формального переходу «Першого незалежного» до рук колективу екс-медведчуківців його теж вимкнули з ефіру: відтоді він мовив тільки в YouTube, і Шуфрич став його співвласником уже в такому стані. Але коли до його рук перейшов UkrLive, він під своїм логотипом почав транслювати «Перший незалежний».

Уже в перші тижні після зміни власника UkrLive нарвався на перевірку від Нацради, бо в його ефірі прозвучала інформація про шкоду вакцинації, а крім того до студії включався Віктор Медведчук з коментарем щодо державного устрою України.

«Знаю, що зараз готується створення комісії з вивчення стану свободи слова в Україні в межах Парламентської асамблеї Ради Європи. Там є кілька депутатів, які хочуть дати оцінку фактові закриття українських телеканалів і онлайн-видань. Я піду до кінця. Якщо закриють і цей канал, я куплю інший. Будуть закривати канали — я буду відкривати нові, аж поки вся світова спільнота не скаже: «Ви там що, всі з глузду з'їхали?» — анонсував плани щодо використання своїх можливостей як голови профільного комітету Нестор Шуфрич в одному з недавніх інтерв'ю.

Як бачимо, сьогодні в Україні засновництво і вивід на мінімальний рівень телеканалів з метою перепродажу — такий самий бізнес, як реєстрація і подальший продаж партій.

Але повернімося до Володимира Зеленського і паростків його медіамережі. У день, коли проводився конкурс на цифрові регіональні ліцензії, сталася ще одна непересічна подія: Нацрада без конкурсу переоформила загальнонаціональну цифрову ліцензію

музичного каналу М2. Телеканалом багато років управляє команда його співвласника Миколи Баграєва, але навряд чи стратегічні рішення в ньому ухвалюються без участі власників медіагрупи StarLightMedia Віктора та Олени Пінчуків, куди входить М2. Разом із переоформленням ліцензії М2 Нацрада змінила його програмну концепцію на інформаційну, а назву — на «Аргумент ТБ». Тобто фактично створила новий інформаційний телеканал із новим власником — Сергієм Рабенком, юристом і «темною конячкою», яких на телевізійному ринку зазвичай використовують для приховування власників реальних.

Ця ліцензія була неробочою, виданою для мультиплексу, якого де-факто не існує, і М2 в цифрі ніколи не мовив. І можна було б пожартувати, що Віктор Пінчук почав вдало самодеолігархизуватися. Але для невідомого широкому загалу юриста регулятор постарався: перевів цей телеканал в інший, працюючий, мультиплекс і доручив модернізувати його, щоб для нового мовника знайшлося місце не лише на папері. У медіагрупі Пінчука уже є потужні новинні служби на телеканалах ICTV та СТБ, до того ж вона вже кілька років як стала на суворі рейки фінансової ефективності, тож навряд чи новий інформаційний канал запускається в його інтересах. Найпоширеніше пояснення, яке можна почути в кулуарах медіаринку, полягає в тому, що телеканал створюють «під президента» люди з його оточення.

Та це не все. До кінця року можуть відбутися ще два конкурси: на FM-мовлення та мовлення в новому національному цифровому мультиплексі, будувати який почали цього року державним коштом, мотивуючи необхідністю захисту інформаційного простору від гібридних загроз із боку Росії. В обох конкурсах має намір узяти участь (і, звісно, виграти) державний телеканал «Дом». Влада запустила його на початку 2020 року для мовлення тільки на окупованих територіях. Тому він мав певні послаблення в контенті: транслювався виключно російською і сприймався експертами медіаринку як значною мірою пропагандистський ресурс, якому, відтак, необов'язково дотримуватися журналістських стандартів. Тепер влада має намір розширити його мовлення на неокуповану територію, рекламну кампанію мовника вже можна побачити по всій Україні.

До речі, крім «Дому», новий національний мультиплекс створить можливість для появи на й так перенасиченому українському телеринку ще 11 нових телеканалів, і кому дістануться ліцензії, наразі важко уявити.

На тлі цих подій влада почала системно атакувати НСТУ — суспільного мовника, який кілька років тому був створений на базі державної НТКУ у рамках курсу на відмову від державних медіа, взятого Україною після Революції Гідності. Уряду вже довелося публічно вибачатися через скаргу на платформі Ради Європи за слова заступника керівника офісу президента Кирила Тимошенка, який в одному зі своїх інтерв'ю розкритикував спосіб формування наглядової ради НСТУ (більшість членів якої — від громадських організацій, а голова обирається членами ради). Він натомість припустив, що голову наглядової ради може призначати уряд. Уряд у своїй відповіді зазначив, що це була не офіційна заява представника офісу президента, а його особиста думка. Хоча насправді ініціативи посилити через зміни в законодавстві позиції Держкомтелерадіо як акціонера НСТУ, а також узагалі виключити громадські організації з суб'єктів, які формують наглядову раду медіакомпанії, були й виникають досі.

Всі описані вище події формують сумну й тривожну картину: Банкова фактично вибудовує для себе лояльну мережу телерадіокомпаній. Медіаімперію, коли хоче. І це «Велике медіабудівництво» має свою логіку. Володимир Зеленський прийшов до влади, не володіючи власним медіаресурсом. На телебаченні він був присутній тільки у розважальних шоу в медіагрупі Ігоря Коломойського. І після приходу до влади Зеленський вважав, що

може спертися на олігархів, які показуватимуть глядачам своїх телеканалів світ його очима. Спочатку так і було, але потім сторони почали занадто дорого обходитися одна одній та відверто одна одну дратувати. І та медіатака на президента, яку нині влаштував Рінат Ахметов, не дозволяє Володимир Зеленському думати, що одного дня так само не почнуть діяти й інші власники медіаактивів. Тому він вирішив подекуди за їхній рахунок, подекуди за рахунок державних ресурсів вибудувати власну телемережу для впливу на тих 50%+ українців, які головним джерелом інформації все ще вважають телебачення.

На жаль, ці процеси обов'язково позначаться на житті кожного громадянина, адже нездорове медіасередовище завжди гальмує демократичні процеси та економічні перспективи.